

Sygn. akt II KK 207/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Emilia Bieńczak

w sprawie **B. W.**

skazanego za czyn z art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. 1946, nr 30, poz. 192 ze zm., m.k.k.),

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, w dniu 9 czerwca 2022 r.,

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

kasacji Prokuratora Generalnego na korzyść od orzeczenia K. w W. z dnia 11 czerwca 1953 r., sygn. akt I CKS (...),

na podstawie art. 537 § 2 k.p.k.

- 1. uchyla zaskarżone orzeczenie i uniewinnia B. W. od popełnienia przypisanego mu czynu;**
- 2. kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Orzeczeniem K. w W. z dnia 11 czerwca 1953 r., sygn. akt I CKS (...), B. W. został uznany za winnego popełnienia przestępstwa z art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. 1946, nr 30, poz. 192 ze zm.; dalej: m.k.k.), polegającego na tym, że w okresie od lipca 1950 r. do października 1952 r. na terenie pow. b. brał udział w nielegalnym związku sekty „św. Jehowy”, którego istnienie miało pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej i za to skierowano go do obozu pracy na okres 24 miesięcy z zaliczeniem okresu tymczasowego aresztowania od dnia 24 grudnia 1952 r., którą to karę na podstawie art. 4 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. (Dz. U. 1952, nr 46, poz. 309) złagodzano o połowę, tj. do 12 miesięcy z zaliczeniem okresu tymczasowego aresztowania od dnia 24 grudnia 1952 r.

Kasację od powyższego orzeczenia wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył je w całości i postawił jeden zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 36 m.k.k. polegające na bezzasadnym przyjęciu, że uczestnictwo w związku wyznaniowym „O.” było równoznaczne z przynależnością do związku, którego istnienie, ustrój albo cel miały pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej, co stanowiło jednocześnie realizację znamion tego przestępstwa, podczas gdy będący przedmiotem postępowania czyn nie wyczerpywał znamion tego, ani żadnego innego przestępstwa, co w konsekwencji doprowadziło do oczywiście niesłusznego skazania B. W.. Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie B. W. od popełnienia przypisanego mu przestępstwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Przed przejściem do rozpoznania zarzutu kasacji Prokuratora Generalnego należy poczynić dwie uwagi o charakterze wprowadzającym. Po pierwsze niekwestionowanym poglądem prawnym jest możliwość zaskarżenia w trybie tzw. kasacji nadzwyczajnej z art. 521 § 1 k.p.k. orzeczeń K. i jej delegatur (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 1994 r., I KZP 33/94, OSNKW 1995,

z. 1-2, poz. 2; J. Grajewski, S. Steinborn, [w:] *Komentarz aktualizowany do art. 425-673 Kodeksu postępowania karnego*, red. L.K. Paprzycki, LEX/el 2015, t. 21 do art. 521).

W dalszej kolejności trzeba podkreślić, że akta główne niniejszej sprawy nie zachowały się, jednakże Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 26 lutego 2019 r., sygn. akt II KO 3/19, odtworzył zniszczone akta prawomocnie zakończonej sprawy K. w W. o sygn. I CKS (...), w częściach niezbędnych do przeprowadzenia postępowania w trybie kasacji. W ramach tego postępowania odtworzono: pierwszą stronę obwoluty akt I-CKS (...) (1 karta); wniosek oficera śledczego P. w B. z dnia 26 marca 1953 r. do Komisji Specjalnej o skierowanie B. W. do obozu pracy (2 karty); postanowienie p.o. Prokuratora Powiatowego w B. z dnia 19 marca 1953 r. zatwierdzające wniosek o skierowanie B. W. do obozu pracy i skierowanie akt do Delegatury Komisji Specjalnej w K. (1 karta); potwierdzenie przez Ministerstwo Sprawiedliwości odbioru nadesłanej z K. w W. karty karnej w sprawie I-CKS (...) (1 karta); orzeczenie K. w W. z dnia 11 czerwca 1953 r. w sprawie I-CKS (...), którym uznano B. W. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 36 m.k.k., polegającego na tym, że w okresie od lipca 1950 r. do października 1952 r. na terenie pow. b. brał udział w nielegalnym związku sekty „św. Jehowy”, którego istnienie miało pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej i za to skierowano go do obozu pracy na okres 24 miesięcy z zaliczeniem okresu tymczasowego aresztowania od dnia 24 grudnia 1952 r.; orzeczoną karę na podstawie art. 4 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. (Dz.U. 1952, nr 46, poz. 309) złagodzone o połowę, tj. do 12 miesięcy z zaliczeniem okresu tymczasowego aresztowania od dnia 24 grudnia 1952 r. (2 karty); kopię pisma z zapiskiem „Przynależność do Ś.” (1 karta); kopię pisma z pieczęcią Ministerstwa Sprawiedliwości Wydział Statystyczny z dnia 10 grudnia 1953 r. (1 karta); kopię pisma z czytelnym zapiskiem „11.6.53” (1 karta); ostatnią stronę obwoluty akt I-CKS (...) (1 karta), stanowiące uwierzytelnione przez Archiwum Akt Nowych w W. kserokopie dokumentów z zespołu akt (....) tego Archiwum.

Przechodząc do rozpoznania zarzutu kasacji, należy wskazać, że w aktualnym orzecznictwie Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się w przedmiocie odpowiedzialności karnej członków wspólnoty wyznaniowej „Ś.” za

działalność w okresie powojennym (zob. m.in. wyroki z dni: 24 listopada 2021 r., III KK 400/21; 17 listopada 2021 r., IV KK 486/21; 22 czerwca 2021 r., IV KK 61/21; 17 marca 2021 r., V KK 31/21; 17 marca 2021 r., V KK 70/21). Zasadnicze wnioski wypływające z tych orzeczeń pozostają aktualne także w realiach tej sprawy.

Zgodnie z art. 36 m.k.k., którego popełnienie przypisano B. W., odpowiedzialności karnej podlegała osoba, która brała udział w związku, którego istnienie, ustrój albo cel miał pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej. W świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego nie jest możliwe odnoszenie pojęcia „związku” w rozumieniu prawa karnego materialnego do wspólnoty o charakterze religijnym lub wyznaniowym – zbiorowiska ludzi, których łączy nie więź organizacyjna, ale religijna (por. m.in. wyroki z dni: 10 sierpnia 2006 r., III KK 31/06; 21 listopada 2018 r., III KK 527/18; 8 lipca 2020 r., II KK 444/19). Dlatego też przynależność do wspólnoty wyznaniowej „Ś.” i prowadzona w jej ramach działalność religijna nie wyczerpuje żadnego ze znamion przestępstwa określonego w art. 36 m.k.k. (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dni: 24 listopada 2021 r., III KK 400/21; 17 marca 2021 r., V KK 70/21; 14 czerwca 2013 r., IV KK 146/13; 27 stycznia 2011 r., II KK 142/10).

Jak trafnie wskazano w kasacji, wspólnota religijna „Świadkowie Jehowy” funkcjonująca na mocy rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 27 października 1932 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. 1932, nr 94, poz. 808 ze zm.), pomimo iż została zdelegalizowana decyzją Urzędu do Spraw Wyznań z dnia 2 lipca 1950 r. odmawiającą rejestracji tego związku, nie zaprzestała jednak swej działalności religijnej. Cały czas czyniła bowiem starania o uregulowanie swojej sytuacji prawnej w celu umożliwienia swobodnego wyznawania religii, czego przykładem było chociażby przedkładanie organom władzy państwowej statutu wspólnoty i wniosków o ponowną rejestrację. Z tego względu nie można przyjąć, aby istnienie i formy działalności tej wspólnoty, tak przed, jak i po jej delegalizacji, polegające na publicznym głoszeniu zasad wiary, stanowiły dla ówczesnych władz państwowych jakąkolwiek tajemnicę. Natomiast utrzymywanie w konspiracji takich okoliczności jak np. sposoby komunikowania się wyznawców i miejsca odbywania praktyk religijnych, spowodowane było obawą przed represjami karnymi, jakie spotykały wyznawców „Ś.”. Okoliczności tych, jako niemających charakteru konstytutywnego

dla „istnienia”, „ustroju”, albo „celu” związku, nie można poczytywać za decydujące o spełnieniu znamienia „tajności” w kontekście treści art. 36 m.k.k. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2001 r., V KKN 430/00).

W świetle powyższych uwag nie sposób uznać, aby ustalona w niniejszej sprawie przynależność B. W. do wspólnoty religijnej „Ś.”, niezależnie od tego, jaką funkcję w jej ramach pełnił, wyczerpywała znamiona ustawowe czynu zabronionego określonego w art. 36 m.k.k. Dlatego też orzeczenie skazujące dotknięte było rażącą obrazą prawa materialnego, która miała oczywisty wpływ na treść orzeczenia. To ona bowiem determinowała możliwość pociągnięcia B. W. do odpowiedzialności karnej.

Z uwagi na powyższe ustalenia należało uchylić zaskarżone orzeczenie i uniewinnić B. W. od przypisanego mu czynu (art. 537 § 2 k.p.k.).

Rozstrzygnięcie o kosztach uzasadnia art. 632 pkt 2 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji wyroku.